

Iz Jugoslavije.

— **Škandal.** Med razpisanimi službami za Prekmurje čitam: »Nadučitelj, ki bi opravljal tudi kantorsko službo ima v šoli prosto stanovanje«. Človeku se zdi, da so ga zopet postavili nazaj v ono dobo, ko je bil učitelj mežnar, organist in farovski hlapec. Učiteljstvo mu je bil le nekak »priboljšek«. Kaj misli s tem podpisano okrajno glavarstvo, mi ni znano. Vprašam samo ali je šola res šola ali pa je mežnarija. Kako bode, ako dobi dotično nadučiteljsko mesto učitelj neorganist, si lahko vsakdo sam misli. V šoli bode gospodaril mežnar, nadučitelj bode pa iskal po celi vasi stanovanje.

— **V poročilu o srednjih šolah čitamo,** da je najslabši zavod realna gimnazija v M. Soboti. Med vzroki je navedena tudi slaba predizobrazba. Mi se temu ne čudimo, ako pomislimo, da so se na ta zavod sprejemali učenci, ki niti v ljudski šoli niso bili sposobni za višji razred, tam se jih je pa sprejemalo še brez izpita.

— **Učitelji — občinski tajniki.** Neko nevošljivo kaplanče je v mariborski »Straži« napisalo notico, za katero je edin naš odgovor — ironičen posmeh. Notico priobčujemo zato dobesedno, da se bodo smejali še drugi. Glas se: **Učitelji — občinski tajniki.** Liberalni učitelji čutijo in vedo, da jih ljudstvo ne mara; zato se kot sitne španske muhe vrtajo povsod, kjer jih ni treba, samo da bi tako prišli do kake časti in veljave, do vodilnega mesta in — zaslužka. Tako jih mnogo opravlja tudi službo občinskega tajnika. Brezvestno je to, da si iščejo še postranskega zaslužka in odjedajo kruh zaslužnim, ubogim invalidom, ko vendar ni nobena skrivnost, da so učitelji primeroma še najboljše plačani stan v državi. »Učiteljski Tovariš« je že večkrat klical z debelimi črkami: Noben učitelj ne sme prevzeti in opravljati kake cerkvene službe! Mi še dodamo: Proč z učitelji iz občinskega tajništva! Imena vseh učiteljev — občinskih tajnikov bi se naj javno razglasila po časopisih, da bi invalidi osebno spoznali svoje velike prijatelje. Višjim šolskim oblastem pa svetujemo, da naj ne pritiskajo v kvalifikacijski listi preveč na rubriko »delovanje izven šole«; poudarja in nadzoruje naj se rajši delovanje v šoli, da ne bo kmalu zopet kje zasmrdelo, kot je pred kratkim v meščanski šoli v Krškem, kjer »delujejo« same prvovrstne moči liberalnega kova in kroja. Kako temeljito podkovani pridejo učenci v srednje šole, to so povedali javno v časopisih njih lastni kolegi, srednješolski profesorji. Marsikateri absolviran ljudskošolec ne zna niti gola stanka analizirati! In v srednje šole gre še — najbolj material. Kako »učeni« šele morajo biti oni, ki doma ostanejo! Stroški za šole so tako veliki — uspehi pa tako mali! Seveda vse to v sled idealnega, smotrenega, požrtvovalnega »delovanja« liberalnega učiteljstva — izven šole.

— **Guštanj.** Tovariš Janko Gačnik je bil odlikovan z zlato kolajno. Bojeval se je za osvoboditev Korotana, bil težko ranjen in prišel tudi v ujetništvo, kjer je mnogo pretrpel od podivjanih Nemcev. Čestitamo!

— **Smrtna kosa.** Dne 12. aprila je umrla v Pustem Javorju pri Št. Vidu mati tovariša Josipa Jaklič-a, učitelja v Kočevju. Tovarišu in preostalim sožalje, blagi pokojnici pa mir in pokoj.

kristaliziran značaj in ne pade v jetnišnico, kaznilnico ali prisilno delavnico ali pa celo, da se ne pokaže potreba, celo z oboroženo silo iztrebljati družbi kvarnih elementov in mas.

Zaščitnim delavcem je torej treba v prvi vrsti globoke zavesti, da delajo za visoke smotre prave vzgoje naših mas, za preokret naše družbe; da je ta družba danes bolna, bolna že pri mladini in da je vzrok tej boleznii ozračje, v katerem se vzgojuje, tega nam ne bo tajil nihče. — zato je treba širokega dela, zaščitnega dela in vzgoje tam, kjer je nedostaja, da ne zagazijo i ti bodoči člani družbe v okuženo ozračje; vlijmo v srca mladine etičnih in socialnih načel, ki jih nedostaja današnji družbi, da nam vzklije iz tega semena novo življenje in da prihranimo kriminalu opravke — rabeljskega posla.

Ivan Dimnik.

ANDREJ RAPE:

Mladini VII. Zvezek.

Mladinska literatura ne bo samo v mladinskih listih, temveč tudi v svojih edicijah pomnik posameznih dob, ki ne morejo neinteresirane mimo različnih

— **Otroci dvorazredne osnovne šole v Naklem** so nabrali za pirhe »Jugoslovanski Matici 222 K 60 v.

— **Učenci dvorazrednice v Kobilju,** Prekmurje, so nabrali ter poslali Jugoslovanski Matici 300 znamk. 25. marec je bil v Prekmurju dan za rusko deco. Na ta dan je šol. mladež pod vodstvom učiteljstva nabrala 764 K.

— **Zavedna šolska mladina** osnovne šole v Igavasi ob italijanski meji je nabrala za »pirhe« Jugoslov. Matici 130 Din. Srčna hvala!

— **Štirirazredna osnovna šola v Št. Petru pri Novem mestu** je nabrala 96,25 Dinarjev za pirhe »Jugoslovanski Matici«.

Vestnik učit. ženskih ročnih del.

»ŽENSKA ROČNA DELA IN UČITELJICE«.

(Piše: R. S.)

(Dalje.)

Naloga osnovne šole bi tedaj bila, postaviti temelj znanosti za izvrševanje ročnega dela, pri tem razvijati duh in spretnost obrednem. Na tem temelju se v dobi od 14. do 20. leta, ko se pripravljajo deklica za poseben poklic, razvije znanost, zadobi praksa za ročno delo, katero spada v dekletov bodoči delokrog.

V naši državi pride najbolj v poštev kmetijski stan. Vendar ne kaže delati različne med mestnimi in šolami na deželi, ker vsaka deklica postane gospodinja, naj si bo skrbela za vsakdanje potrebe mnogih ljudi ali pa samo zase. Mestna deca ima priložnost izvežbati se tudi na meščanskih, gospodinskih, obrtniških in umetniških šolah. Te šole imajo drug smoter in drug učni načrt.

Vse ročno delo, ki ga opravljajo dekleta, (kvačkanje, pletenje, šivanje, vezenje, krpanje, prirojevavanje, pranje, glajenje itd.) se vrši na podlagi preje.

Moderna šola izključuje mehanično delo, kakor je bilo uvedeno n. pr. v Kindermannovih industrijskih šolah. Te šole so bile ustanovljene z namenom vaditi deco k delu, jo potom delavnosti obvarovati moralne propasti, ki izvira večinoma iz brezposelnosti in privajene lenobe.

Misliti moramo, da takrat še ni bilo šolskega zakona in deca ni bila zaposlena dan na dan v šoli z učenjem. Namen Kindermannovih šol pa je bil tudi, zboljšati potom ročnega dela gmotno stanje posameznih družin, lečiti rane, ki so jih zadajale vojske družinskemu življenju. V teh šolah se je učilo poleg pletenja in kleknanja tudi presti. Preja je mehanično delo. Po vsaki vojski se vjša zanimanje za to delo v deželah kjer uspeva pridobivanje vlaken za prejo. Po Napoleonovih vojskah je v naši domovini zelo cvetela preja. Moja babica je morala sukanec sama delati in ga tudi barvati, ker se ga ni moglo kupiti. V mnogih krajih naše domovine se gospodinje še bavijo s prejo, bodisi na vreteno ali na kolovrat.

Doba med Napoleonovimi in svetovno vojno je polagoma odpravila v mnogih krajih prejo. Pokupili so industriji lan, konoplje, volno ter nudili potom tovarno blago, ki je stalo manj nego domače tkanine. Čim bližje industrijskih krajev, tembolj in temhitreje so opustili kmetje izdelovanje domačih tkanin. Tkalci so postali redkost. Preja je postala nepotrebna, nemoderna. Kolovrati so romali

epoh. Na zumaj, besedno — vsebinsko, vse do tam, kjer začne najvažnejše v mlad. literaturi, t. j. prava duhovna stran, do tam je treba samo izkazaliti posamezne krilatice, pa nam že registrirajo tendenco dotičnih dob; na znotraj, srčno — vsebinsko, pa se vrstijo vse dobe analogno brez velikih diferenc; zakaj vse čtivo je bilo »vzgojno, s tistim velikim kazalcem učiteljevim« na naslovni strani.

Najnovejša doba bo zabeležila v povestnici mlad. slovstva posebno točko, ki je vsled napetosti zunanjih dogodilja, jev, stopila manometrično mnogo više, kot smo pričakovali; velika praznosta v tej preostali razliki pa je epigonsko jecljanje Šmidovcev, ki v deminutivih iščejo vso filozofijo otroškega srca in duše.

Ta nova točka je mejnik dveh križišč, od katerih je umetniško — ustvarja joče poglavitejšje; to se ne ozira na kako tendenco »narocenega pisanja za mladino«, temveč ustvarja nezavestno iz tajne moralke v sferično nerazrešenost, ki je tudi še odraslim otroškopravljiva in naivna. Vse drugo je velika utež, ki duši in mori.

Pri nas prevladujeta na tej točki dve smeri, nastali vsled političnih in socialnih razmer: nacionalizacija in socializacija

»na dile«, kjer so služili našim očetom za igračo. Zdaj prihajajo šepavi spet »z dil«. Če je v vasi kak umetnik iz dobrih, starih časov, ki še zna zravnati kolovratu zlomljene kosti, je zaposlen kakor sloveč kirurg. Potem se poišče stara ženica, ki zna pripraviti lan in volno ter ju presti. Pridno se učj staro in mlado v srcu le eno hrepenenje: kako pridem hitro do platna, katerega si res kupiti ne morem. V razgovoru pri tem uku pa zavidajo bližnje Hrvatice, Belokranjce, Istrane, Čiče, katerim ni treba kupiti ne sraice ne obleke, ker imajo navado, odevati se v lepo domačo nošo. Kmet trdi nadalje, da je prisiljen povišati ceno živilom, katera prodaja edinole zato, ker je postala tkanina tako draga in slaba — saj taka pajčevina prenese jedva eno pranje. Iz domačega platna pa imajo tudi gospodje in gospe v mestu obleke, pa kako okusne in moderne.

Kaj pa šola? Ali bo mogoče doseči v doglednem času, da bojo deklice imele potrebno nit, potrebno blago za ročna dela? Lan, volno, svilo — ki nam jo daje naša zemlja, pokupijo tujci. Iz inozemstva pa pridejo tako dragocene niti nazaj, da si jih človek ne more kupiti. Njih dragocenost nas ne preseneti, če pomislimo, kako drago je potovanje n. pr. v Pariz, Lijon in nazaj. Snivajmo o državni tovarni za izdelovanje materiala za ročno delo na osn. šolah! V kolikih desetletjih bi se ta ideal uresničil? In kako? Ali naj do takrat iščemo podlage našemu uku »po dilah« med raztrganimi capami? Res je krpanje jako potreben uk, ali sistematično se mora vršiti, ako hoče ineti uspeh. Pri jezikovnem pouku se tudi vadi mo dolgo abecede predno znamo samostojno spisati pismo. Nevšečne razmere, neuspehi vsled pomanjkanja materiala in vsled dragine delajo nam učiteljem grenke ure, in nas silijo premišljevat, kako bi bilo odpomoči.

(Dalje sledi.)

Naše narodno prosvetno delo.

Šolske ljudske knjižnice.

ŠOLSKE KNJIŽICE.*

Vsaka dobra knjižnica v naših šolah mora biti razdeljena v tri dele:

1. šolsko knjižnico,
2. javno ljudsko knjižnico in
3. učiteljsko knjižnico.

V šolsko knjižnico, ki je namenjena šoloobiskujoči deci, spada vsa dela z lažjo vsebino, pisana v lahkem pripovedovalnem, mladinskem slogu. Različne zgodbe, basni, pripovedke iz realnega in mističnega življenja, ki s svojo lahko razumljivostjo in bujno fantazijo privlačijo mladino k čitanju, jo poučujejo in vzgajajo moralno na pravo pot in jo odklanjajo od slabih razpotij.

V ljudsko knjižnico, ki jo bi morala imeti vsaka šola, se porazdele knjige višje vsebine, bodisi znanstvene ali beletristične, zabavne. To so knjige onih pisateljev in književnikov, ki na popularen način obravnavajo življenska vprašanja in razne znanstvene probleme itd. To so v prvi vrsti knjige naših književnih korporacij in različna druga dela za narod. Razumljivo je, da je ljudska knjižnica lahko razdeljena na več oddelkov, n. pr.:

* Vladimir Pevalok »Jedinstvo« številka 1. in 2. Zagreb.

otročkih src. Obe smeri sta eminentnega pomena; nastane torej vprašanje: kam naj se Slovenci odločimo? Sodim, da nam je pokazal pravo sorazmernico naš Ivan Cankar. Ni pisal za mladino, pa je napisal mnogo, mnogo zanjo: mesto očitne moralne je napisal »Grešnika Lenarta«, mesto »Mladini«, je napisal »Moje življenje«, mesto »Mladinske knjižice« je poslal Jureta, Jokca itd. »za križem«. Ta sorazmernica je apercipcija vsega tistega, kar mora objeti slovensko otroško srce; mladini je treba slovenskega srčnega socializma. Težko delo je to! Kdor je pedagog, pa ni pisatelj, ne pričakuj slave in uspeha! Trenutek bo zapisal njegovo ime, čas ga bo izbrisal, mladina ga bo izpljunila. Pedagogija je toliko časa umetnost, dokler ni eksperiment!

V dobi, ko izhaja edicija slov. pesnikov in pisateljev, v dobi, ko se opajajo mlajši ob staroslovenski bajki, v dobi, ko jim »Novi Rod« kaže v še silnejšo in močnejšo bodočnost, ni primerno, da izdajajo založniki »grajzlerije«. Ne glede na slike, tudi čtivo samo je zneseno od vseh vetrov, zato celoten vtis knjige ne prija. Saj se »Moje lastovke«, ki so najboljše sestavek v knjižici, priljubijo človeku, toda že »Ruža in Nuša« ta užitek

zabavni oddelek, pripovedni, zemlepisni, prirodopisni, gospodarski itd.

V učiteljsko knjižnico spadajo strogo strokovna, učna in literarna dela; to so knjige, ki obravnavajo pedagoška in znanstvena vprašanja. Mnogo takih del so izdala naša pedagoška kulturna društva in jih imajo še v zalogi, da se nabavijo najvažnejša.

V tako razdeljeni šolski knjižnici lahko najde vsak tovariš in enako tovarišica prikladno kulturno delo. Kjer je tako urejena knjižnica, tu se vidi, da deluje vzorno učiteljstvo, ki je marljivo, prožeto ljubezni do svojega zvanja, ki teži za srečo in napredkom svojega naroda.

Na delo, naprej, tovariši in tovarišice! Prosveta naroda naj nam bo prapor našega kulturnega dela potom šole, okrog katerega se hočemo družiti in mu dati prednost pred drugim našim delom.

Ljudska predavanja.

— **po Pretekli mesec** je priredila deška šola v Hrastniku roditeljski sestanek, na katerem je govoril tov. Leban »O ped. šolski vzgoji otrok«. Udeležba je bila obilna, uspeh dober.

Šolski odri in pevski zbori.

— **po Rogaška Slatina.** Vsakemu zavodnemu Slovencu, ki je tekom zadnjih deset let zasledoval razvoj šole v Rog. Slatini, si je krčilo srce, ko je moral uvideti, da je baš tukaj žel »Schulverein« obilo sadu. Saj je za par posili Nemcev sezidal krasno palačo — šolo, kjer je deci iz Slatine in okolice ucepljal sovražstvo do materiščine ter v to svrhu prirejal otroške predstave, Deutschland, Deutschland über alles« ter otroke za njih vzorno vztrajanje bogato obdarjeval. Kdo bi bil sanjal, da bo čez kratko časa visela raz templa njih omike — jugoslovanska trobojnica in do bo v kratkem času njih delo poteptano v prah. Dan 25. marec nam je pokazal, kako umetno je bilo delo »Schulvereina«. Naše marljivo učiteljstvo, pod vodstvom agilnega g. Glinška, je namreč priredilo otroško predstavo z bogatim sporedom. V enodejankah »Čista vest« in »Jagode« je deca nastopila z odločnostjo in samostojnostjo, čeprav prvič na odru. V igri »Čista vest« jo je Tona izborna pogodila. V »Jagodah« se je Jakob tako uživel v svojo vlogo, da je vsakomur zarosilo oko. Mater bi nobena igralka ne mogla bolje pogoditi, kakor je to napravila neka učenka 5. razreda. Deklamacije: »Slovenska zemlja«, »Anka Ciganka«, »Ciciban in čebela«, »Jaz bodem kmet« itd. so bile tako dobro naštudirane, da so učiteljice gospa in gd. Glinškova ter gdč. M. Sekirnikova lahko ponosne na uspeh. Težko pesem »Slovenec, Srb, Hrvat« je triglasni otroški zbor pod vodstvom učitelja g. Predan sigurno in precizno izvajal. Nič slabše niso donele pesmi: »Slovenec sem«, »Izidor« in »Bog je stvaril zemljo«. Velika veranda hotela »Pošta« je bila nabito polna. Kljub temu, da je vseboval spored strogo narodne točke, smo med udeleženci videli ljudi, ki so se prvič udeležili slovenske prireditve. »Slovenska otroška prireditve« nas je naravnost presenetila, tako se je slišalo po predstavi iz njih ust. Bržčas so začeli uvidevati, da se bo vendar treba uživet v naši domovini in bo treba prepustiti upanje na povrnitev časov, ki so bili — preteklosti. Splošna želja ljudstva je, da se predstava ponovi ter se še večkrat vpripori kaj sličnega.

popolnoma pokvarita, ker zaspita ob hudoourju (!), ko gozd vrši, tik ob prepadu Save. Fantastnost ljubijo mali, toda ne naročene, ki jo pisatelj siloma vstavi. Ljubezen materinskega srca je nedosegljivo poveličana s Cankarjevo materjo; kdor je prejel iz tistega srca le eno samo kapljico, ta se ne bo zadovoljil z delitvijo dobrot grajske gospodinje. Po mojem mnenju je kolektiva mogoča le v humorističnih delih, kjer se človek indiskretno nasmeje ne le ideji, ampak tudi veliki razliki na potu ustvarjanja. Tem manj je kolektiva primerna pri takem delu, ki nosi na čelu »Ujedinenje«. »Glasovi iz sedanjih in davnih dni« se lepo čitajo kot zgodovinski oris, toda dramatičnija to ni! Kaj naj počno oni trije na odru tedaj, ko govore naši ujedinitelji za odrom? Samo strmeti in poslušati je sicer lahko, toda pri tem lahko gledalci zaspe. Za čitanke bo spis iz dveh razlogov primeren: Ker je zgodovinsko važen in, ker je razdeljen po vlogah, da se mladina vadi v čitanju dramatičnih del; takih sestavkov nam je treba v čitankah.

Tone Gaspari.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici!“

—po **Hrastnik**. Na Cvetno nedeljo so pripravile učenke dekl. šole pod vodstvom gđc. Lundrove in gđc. Kešetove igro Janko in Metka v dvorani Konzum. družstva. Deklice so izvršile svojo nalogo brezhibno, zlasti so se postavile Dolančeva in obe Štajnčičevi. Čisti dobiček — okoli 1000 K — se uporabi za nabavo srbskih čitank.

—po **V Črnomlju** je 12. marca zopet nastopila šolska mladina na odru. Spored je bil: Dvogovor: »Oba junaka«, izrica »Lažnjiva Milena« in »Na izletu«. Igrica je izvrstno uspela, kajti malčki so se s precejšnjo sigurnostjo prilagodili svojim ulogam. Tudi petje, katero je bilo sicer težko, je tako ugodno vplivalo na gledalce, da so morali ponoviti. Občinstva je bilo nabito polno, katero je z veselimi obrazi zapuščalo dvorano. Hvala g. tovarišicam in g. Štrubelju za trud, katerega so imeli. Privedite kmalu zopet ma-e na oder!

Književnost in umetnost.

—k **Okultizam u svijetu umnika**. »Za-dača je pravoga okultizma pronači bit. svrhu i sudbini čovjeka. Lakše je pako nači milijune muževa i žena, koji su svagda spremni žrtvovati vrijeme, novac, pače i svoj ugled, samo da nauče nekoliko okultnih eksperimenata, da mogu zadiviti zijajuću publiku: nu neizmerno je teško otkriti jednog jedinog čovjeka, koji bi dao ma i malenkost iz ljubavi prema istini i za dobrobit čovječanstva.« s tem motom pošilja Psihičko društvo Novo Sunce v Osijeku svojo prvo knjigo od prof. Gejza Krnića v javnost. Delo je posvečeno spominu dr. G. Gaja in delu dr. H. Hinkovića. Drugi del iste izdaje bo obsegal psihološke in filozofske probleme napram pojmovani modernega okultizma.

—k **Fran Erjavec: Srbske pripovedke**. Znana sta veliko bogastvo in lepota srbske narodne poezije, zato bo gotovo vsak z največjim veseljem pozdravil srečno misel Učiteljske tiskarne, ki nam je poklonila za velikonočne praznike zgoraj navedeno zbirko »Srbskih narodnih pripovedk« v prevodu Fr. Erjavca. — Knjiga obsega 30 pravljic in pripovedk iz Vukovih in drugih zbirk srbskega narodnega blaga ter je namenjena zlasti mladini, ki jih bo gotovo čitala z največjo naslado, saj ji še vedno tako primanjkuje res dobrega čtiva. Upamo, da bo po knjigi rad segel vsak, saj ji je dalo založništvo tudi zelo okusno zunanjo opremo.

—k **Zvonček** šte. 4 (april) t. l. Vse-bina: Ivan Stukelj: Trojna pomlad. Pesem. Jos. Vandot: Kekec na volčji sledi. Planinska pripovedka s tremi podobami. Desenka: Naša Boža. Pesem s podobo. Gladys Davidson: Kralj Zlatoprst. Pravljica. Srečko Kosovel: Deček in solnce. Pesem. Anton Sovre: Četrta obletnica. Slavnostni govor. Karadžrdže. Podoba. Pouk in zabava. Ktiček gospoda Doropoljskega.

—k **1914. Pesmi** od I. Mitrovića. Vse-bina: 1914, taoci, seljak sa Pala, na lo-mači, kraljeva slika, venčanje bolom, ve-šala, niše nas ne gaze, dva sveštenika, crni orao, teški dani, tabor u Doboju, Srbij je kriv, sirotani, pod vrbama, obeš-čašćeni, hram, nada, četnik, mi sadanj, Trebinske žrtve, sećanje na Arad, novo krštenje.

—k **Moderni planovi za proučavanje djaka**. Dr. Paja Radosavljević, Njujork. Sam pisatelj pravi v uvodu, da je jeden najpopularnejših pojavov v evropskem in ameriškem pedagoškem svetu veliko zanimanje za gori navedeno vprašanje. Gotovo bo to gibanje velikega teoretičnega in praktičnega značaja. Polje, na katero nas pisatelj uvaja ni za nas popolnoma novo, a prinaša nam obširni razgled in praktične tabele za delo na tem polju. Sam pisatelj pravi, da bi bilo potreba o tem vprašanju razpravljati na učiteljskih in profesorskih sestankih in še bolje, da bi se v večjih mestih osnovala posebna društva s tem namenom.

—k **Češka antologija**. Dr. Ivan Lah. Izšla je kot izredno izdanje Slovenske Matice. »Svobodnemu bratskemu češko-slovaš. narodu v spomin našega skupnega prebujenja in stoletne skupne borbe za osvobodjenje, posvečuje Matica Slovenska«, to besedilo nam podaje uvodna stran. Njej sledi pregled češke literature izpod peresa dr. Ivana Laha, ob katere koncu pisatelj pravi, da obsega zbirka pesnike do l. 1870, torej starejšo dobo, ki se mu zdi važna za naš vspretni tedanjí razvoj. Upa, da se bodo našli pesniki in pisatelji, ki bodo dali pesnike od l. 1870 do današnje dobe v drugem delu »Češke antologije«. Knjiga je okusno opremljena s portreti velikih čeških mož, katerih serijo odvarja Hus, Komenský itd. in pri-naša portrete vseh zastopanih pesnikov. Delo je nov biser k naši literaturi.

Naša gospodarska organizacija.

—g **Kulturno delo Učiteljske tiskarne**. Na podlagi sklepov upravnega sveta je založila in izdala zadruga tekoma leta siedeče knjige: Gangl: II. čitanka; Lési-ca, Levec, Lokovšek, dr. Mole: I. srbska ali hrvatska čitanka; Podkrajšek: Ra-čunstvo za ženske obrte; Podkrajšek: knjigovodstvo za ženske obrte; Kuma-ver: Na planine; Silih: Nekoč je bilo jeze-ro; Erjavec, Pteré: Erjavčevi spisi za mladino. Upravni svet je sklepal pri svo-jih sejah o izdaji in založbi nadaljnjih či-tank za osnovne šole, in sicer: L. Cernej; III. čitanka, A. Rapč: IV. čitanka in P. Fleré: V. čitanka. V delo je vzel tiskarna najprvo Rapetovo čitanko; ko bo ta do-vršena, prideta na vrsto drugi dve. Za-druga je založila tudi slike: Galerija na-sih mož. Teh je dosedaj izšlo šest, in si-cer: vodnik, Slomšek, Stritar, Prešern, Gregorčič, Levstik. Nabavila je nov dvo-obratni brzotiskalni stroj sistema Winds-braut, večji rezalni stroj in brusilni stroj, vse s pripadnimi elektromotorji. V družbi z Učiteljskim konviktom in Tvornico učil in šol. potreščin je nakupila 21.881 m² obsegajoče zemljišče, parc. št. 435 Sv. Petra predmestje v Linhartovi ulici, pri čemer participira z eno tretjino. Udele-žila se je s svojimi proizvodi v septembru ljubljanskega velesejma in izdala tem po-vodom svojo vzorčno knjigo in vzorce zvezkov. Podpisala je K 40.000 7% dr-žavnega posojila.

—g **Čisti dobiček Učiteljske tiskarne** se je porazdelil: 6% obresti od polno-vplačanih deležev 2555 K. Društvu za zgradbo Učiteljskega konvikta 15.000 K. U. J. U. poverjenstvu v Ljubljani 15.000 kron. Starostnemu podpornemu fondu za osobe tiskarne 25.000 K. Učiteljskemu zdraviliškemu domu v Rogaški Slatini 5000 K. Visokošolcem v inozemstvu 3000 kron. Sokolskemu Savezu 6000 K. Di-spozicijskemu fondu upravnega sveta 40.000 K. Rezervnemu fondu 180.671.49 kron.

—g **Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani** je imelo dne 12. aprila 1922 v Učiteljski tiskarni svoj XXVII. občni zbor. Predsednik E. Gangl konstatuje sklepčnost, odvarja zborovanje s pozdravom na navzoče ter prehaja na dnevni red. Tajnik F. Juváncz poroča: Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta je prišlo v minulih dneh zopet korak bližje svojemu smotru. V zmislu sklepa z lanskega občnega zbora je odbor opustil nameravani nakup Waldherrjeve hiše v Beethovnovi ulici. Da z vsjo resnostjo mi-slimo na zgradbo tako nujno potrebne-ga konvikta, mi je ljubo poročati, da je dru-štvo kupilo v družbi z »Učiteljsko tiskar-no« in s »Tvornico učil in šolskih potreb-ščin« ob Linhartovi ulici 218 a svetá za skupno ceno K 420.000. Našemu društvu se je pripoznala lastninska pravica do ene tretjine tega zemljišča ter je ta pravi-ca glasom sklepa deželnega sodišča, odd. IV., z dne 13. maja 1921 že tudi zemljí-škoknjizno izvršena. Na Učiteljski kon-viktu odpadajoči del kupnine v znesku K 140.000 nam je posodila Učiteljska tiskar-na, ki je že plačala vso kupnino. Sicer pa se je društveni odbor tudi v upravnem letu 1921 omejeval edino le na zbiranje prispevkov za društvo. Tako je učiteljs-tvo podpisalo do danes brezobrestnega po-sojila Učiteljskemu konviktu K 236.550 in vplačalo po obrokih K 117.525.96. Onim tovarišem in tovarišicam, ki so že popol-noma vplačali podpisana posojila, bo dru-štveni odbor izdal potrdila o polno vpla-čanih brezobrestnih posojilih. — Razpo-slali smo položnice vsem, ki so prijavi-li posojilo. Ako jih kdo ni prejel, naj nam blagovoli iaviti, da mu jih pošljemo. Iz blagajniškega poročila bomo čuli, kakšno je sedanje skupno denarno stanje konvik-tovo. — Tovariš, nadučitelj Josip Lapajne iz Cerkeli daruje v pismu z dne 20. marca t. l. polno vplačanih K 1000 brezobrest-nega posojila v last konviktu. Prav tako sta tovarišici z njegove šole, Ivanka Bo-hinčeva in Pavla Krušičeva, izpomenili polno vplačano posojilo — vsaka po K 1000 — v darilo Učiteljskemu konviktu. Odbor jim izreka najtoplejše zahvalo za njihovo naklonenost društvu z željo, naj bi jim sledilo kar največje število tovari-šev in tovarišic. Tudi društveni predsed-nik, tajnik in blagajnik se odrekajo vračilu polno vplačanih posojil po K 1000, ki jih darujejo konviktu. — Končno opozarja odbor vse one, ki redno ne plačujejo ob-rovkov podpisane-ga posojila, da jih pod-pisi pod stanovsko častjo silijo na izpol-njevanje obveze, zato jih pozivlja, naj redno plačujejo obroke. Vztrajno na delo za zgradbo prepotrebne-ga konvikta! Ob-čni zbor vzame z odobravanjem na zna-nje tajnikovo poročilo. **Blagajnikovo po-ročilo**. Blagajnik Jakob Dimnik po-

roča, da je imelo društvo K 357.39.79 pre-jemkov. Skupno društveno premoženje pa znaša K 669.656.63. Denar je plodo-nošno naložen v domačih zavodih in se obrestuje po 3½, 4 5 in 6%. Blagajnikovo poročilo vzame občni zbor brez debate in z odobravanjem na znanje. — V imenu pregledovalcev računa poroča tovariš F. Skulj, da so računji v najlepšem redu, za-to predlaga absolutorij blagajniku in vse-mu odboru. Soglasno sprejeto. Predlog glede **izpremembe pravil** odbor še ni do-bil, zato ni na dnevnem redu te točke.

Volitev odbora. Na predlog tovariša Janka Žirovnika se soglasno iz-voli z vzklikom stari društveni odbor. Prav tako se soglasno izvolita za pregle-dovalca računov Ana Golobova in Fran Skulj. Takoj po sklepu občnega zbora se je konstituiral društveni odbor: predsednik E. Gangl, I. podpredsednik L. Jelenc, II. podpredsedn. A. Gnus, tajnik F. Juváncz, blag. J. Dim-nik, odborniki: J. Ambrožič, M. Repovš, V. Sadar in M. Sodni-kova.

— **Društvo v pomoč učiteljem, nji-hovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani** je imelo 12. aprila 1922 svoj občni zbor v Učiteljski tiskarni, ki je bil v smislu § 24 pravil sklepčen v navzo-čnosti 14 članov. Poročila funkcionarjev so bila sprejeta brez debate. Premoženje znaša 118.373 K 35 v. Društvo ima 85 čla-nov ter podpira 31 vdov in 18 sirot. — V odbor so bili izvoljeni: Juraj Režek (predsednik), Jakob Dimnik (predsedni-kov namestnik), Jakob Furlan (blagaj-nik), Alojzij Kecelj (tajnik), Fran Črna-goj, Anton Likozar, Ivan Petrič, Juraj Slapšak in Janko Žirovnik.

—g **Tovarišem v Prekmurju**, ki se društvenega zborovanja dne 8. aprila t. l. niso udeležili, se daje sledeče na znanje: Na zborovanju smo pogovorili dopis »Učiteljskega društva za Maribor in oko-lico« kjer se nas poziva za pristop k društvu »Učiteljski dom« v Mariboru. Uvidevši, kakšne eminentne važnosti in kako potreben nam je tak zavod za se-verní del Slovenije — torej tudi Prek-murje — smo sklenili **soglasno**, da pristopimo vsi člani društva k društvu »Uči-teljski dom«, kateremu smo vposlali na-tančna imena članov v svrhu dostave če-kov. Letna članarina znaša 10 Din. — Dolžnost vsakega člana je, odzvati se pozivu. V slogi je naš spas! Tajnik. —

—g **Članarina in darila za učiteljski konvikt v Ljubljani**. Kulturni odsek trbo-veljskega učiteljskega Din. 156.10 kot pre-bitek prirejane burke »Veleturista«. — Učiteljski zbor v Borovnici Din. 35. — Hvala!

Iz naše stanovske organizacije.

Delo okrajnih društev v Sloveniji.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KRŠKI OKRAJ** zboruje v Kostanjevici v soboto dne 6. maja ob pol 11. uri s slede-čim sporedom: 1. Poročilo predsednika. 2. Predavanje strok. nadzornika Fr. Čr-nagoja. 3. Predlogi in nasveti za prih. okr. učit. konferenco. 4. Slučajnosti. Ude-ležba za vse člane našega krožka **obvez-na**. — Odbor.

+ **KAMNIŠKO UČITELJSKO DRU-ŠTVO** zboruje v sredo dne 26. aprila 1922 ob 2. uri popoldne v šolskem po-slopu v Mengšu. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Referat tova-riša Stenovca: Ponk telovadbe na pode-želskih šolah. 3. Urota Zrimskog - Fran-kopana, predava tovarišica Marica Po-ropat. 4. Slučajnosti. Vsi oni, ki so prodali bloke za »Učiteljski konvikt«, naj pri-neso znesek na zborovanje.

+ **ZVEZA SLOVEN. UČITELJEV IN UČITELJIC NA ŠTAJERSKEM** sklicuje na 16. dan julija tega leta dele-gacijsko zborovanje, na katerem se bo razpravljalo in sklepalo o raz-pustu Zveze. Glede kraja naj izrazijo okr. društva svoje mnenje vodstvu Zveze. Po pravilih velja razdruženje, ako gla-suje za to najmanj tričetrtine navzočih odposlancev. Okr. učit. društva razprav-ljajo o razpustu na v to svrhu sklicanem zborovanju ter volijo odposlance, in sicer do 25 članov enega, 26—50 dva, 51—75 tri itd. Društvom, ki sklenejo izstop iz Zveze ter to naznanijo vodstvu, ni treba poslati delegatov. Natačno kraj in čas do-ločimo, ko dobimo izjave društev. Josip Rajšp, tač. predsedn., Ivan Tomažič, tač. tajnik.

+ **CERKNIŠKO - LOŠKI KROŽEK LOGAŠKEGA UČIT. DRUŠTVA** je zbo-roval 11. marca 1922 v Grahovem, na-vzočih je bilo 25 članov.

Otvoritev. Tov. Kosin pozdravi vse navzoče posebno pa novega okraj. šol.

nadzornika tov. L. Punčuha, ki se za po-zdrav zahvali v iskrenih besedah ter vzpodbuja učiteljsko k smotrenemu de-lu ter apelira posebno na kolegijalni čut, ki naj preveva nas vse.

Krožkov pravilnik. Tov. Žnidaršič prečita pravilnik krožka kakor tudi no-voštilizirani § 19 društvenih pravil, kot jih je že logaški krožek sprejel. Oboje se soglasno odobri.

Načrt šol. zakona. O tem poroča isti tovariš in priporoča spremembe, ki jih predlaga logaški krožek ter doda izpre-minjevalni predlog k čl. 161; vse se sprej-me soglasno.

Volitev se je vršila po listkih. Izvo-ljen je bil tov. M. Jug za predsednika, Fr. Zalar za podpredsednika, tov. A. Po-nikvar za tajnika in Anica Prudičeva za blagajničarko.

Slučajnosti. Tov. Jug priporoča »Učit. Samopomoč«. Člane nabira tov. Fr. Zalar. — Tov. Žnidaršič predlaga ustanovitev pev. zbora, ki ga naj vodi tov. Ponikvar. Predlog se je sprejel. Dalje predlaga isti, naj bi šol. voditelji pri vsa-komesečni plači pobirali od vsakega učitelja-ice vsaj po 1 Din. za Učit. Konvikt. Začasno se je predlog sprejel; vprašanje se bo rešilo definitivno na prihodnjem društv. zborovanju. — Tov. Kosin pred-laga, naj se prihodnje zborovanje krož-ka vrši v Igvasi. Tudi ta predlog se je sprejel.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO V MA-RIBORU** je zborovalo 10. marca 1922 ob 15. uri popoldne. Predsednik pozdravi zborovalce, ki so se udeležili skoro pol-noštevilo, zlasti še naše mlade tovariše-učitelje.

Predavanje. Ravnatelj Humek pre-dava »O reprodukciji umetnosti« tako poučno in zanimivo, da mu sledi vse učiteljsvo z največjo pazljivostjo. Svoja izvajanja podpre z raznimi risbami, kli-šaji in slikami. Za svoje predavanje je žel burni aplavz.

Pevski zbor. Pri slučajnostih se stavi predlog, da se izvoli v že zadnjič predla-gani pevski zbor — pevovodja. Izvoljen je tovariš Cibic, ki preskrbi vse potreb-no, da se začno pevske vaje.

Jugoslov. Matica. Predlog, da pristopi društvo korporativno k Jugoslov. Ma-tici, se soglasno sprejme.

Udeležba pri pogrebi. Predsednik prečita iz »Tovariša« članek, ki očita učiteljs-tvu, da se ni udeležilo pogreba vpk. nadučitelja Weixla ter pravi v opravičilo tega, da učiteljsvo ni bilo o pogrebu nič obveščeno. Očitane pa, da se od naše strani prezira vpkokojeno učiteljsvo, nika-kor ne odgovarja istini. Se celo vabimo ga, naj se udeležuje naših zborovanj, da se seznanimo in pogovorimo. Naprosi se gospod ravnatelj Kopic, ki se je zborova-nja udeležil, naj sporoči to tudi svojim to-varišem.

Sklep. Predsednik zaključi ob 5. uri lepo uspelo zborovanje in se zahvali na-vzočim za njih vztrajnost.

+ **KAMNIŠKO UČITELJSKO DRU-ŠTVO** je zborovalo v četrtek, dne 16. marca 1922 ob 10. uri popoldne v šolskem poslopu v Domžalah. Navzočih je bilo 51 članov in članic. Tovariš predsednik Tomo Petrovec je otvoril zborovanje in pozdravil navzoče učiteljsvo. V svojem pozdravnem nagovoru je bodril tovari-štvo k delovanju za skupno domovino in k vzgoji mladine, ki bo ljubila svojega vladarja in svojo domovino Jugoslavijo. Glavna točka dnevnega reda je bilo pre-davanje tovariša Josipa Lapajneteta: Iz življenja srbskega seljaka. Za poučno, stvarno in zanimivo predavanje bodi to-varišu Lapajnetetu na tem mestu izrečena še enkrat iskrena zahvala!

Plače začasnega učiteljsva. Pri slu-čajnostih je bil stavljen sledeči predlog: Z ozirom na odredbo ministrstva prosve-te z dne 7. decembra 1921 O. N. br. 50.602 se bo provizorično učiteljsvo plačevalo nazaj namesto naprej. Prizadeto učitelj-stvo ne bo moglo zadostiti svojim obvez-nostim. Kamniško učiteljsko društvo predlaga, da naj UJU poverieništvo Ljub-ljana izposluje na merodajnem mestu, da dobi provizorično učiteljsvo plačo v na-prej kot do sedaj.

Učiteljska Samopomoč.

K »Učiteljski Samopomoči« je pristopi-lo 9 članov. Ko je učiteljsvo obravna-valo še nekatere interne zadeve, se je zborovanje zaključilo.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA NOVOMEŠKI OKRAJ** je imelo v soboto dne 18. marca 1922 v deški šoli v Novem mestu svoj redni letni občni zbor.

Tovariš predsednik otvori občni zbor ter se čudi da je ravno udeležba na ob-čnem zboru tako slaba. Več stanovske zavednosti potrebujejo nekateri člani, da se bodo v bodoče udeležili vsaj občnega zbora.